ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα) της 12ης Δεκεμβρίου 1996 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-47/95, C-48/95, C-49/95, C-50/95, C-60/95, C-81/95, C-92/95 και C-148/95,

που έχουν ως αντικείμενο οκτώ αιτήσεις του Tribunale di Genova, προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με τις οποίες ζητείται, στο πλαίσιο των διαφορών που εκκρεμούν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Olasagasti & C. Srl (C-47/95),

Comarcon SNC (C-48/95),

Ghezzi Alimentari Srl (C-49/95),

Fredo Srl (C-50/95),

Cateringros Srl (C-60/95),

Intercod Srl (C-81/95),

Nuova Castelli SpA (C-92/95),

Igino Mazzola SpA (C-148/95),

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

και

Amministrazione delle Finanze dello Stato,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 3416/91 της Επιτροπής, της 25ης Νοεμβρίου 1991, σχετικά με ορισμένους εναπομένοντες δασμούς που εφαρμόζονται για το 1991 στα πλαίσια των διαδοχικών μειώσεων σύμφωνα με την Πράξη Προσχώρησης της Ισπανίας και της Πορτογαλίας (ΕΕ L 324, σ. 11), και του άρθρου 5 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1697/79 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 1979, περί της εκ των υστέρων εισπράξεως εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών που δεν κατέστησαν απαιτητοί από τον φορολογούμενο, για εμπορεύματα που διασαφήθηκαν σε τελωνειακό καθεστώς συνεπαγόμενο την υποχρέωση καταβολής τέτοιων δασμών (ΕΕ ειδ. έκδ. 02/007, σ. 254),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. C. Moitinho de Almeida, πρόεδρο τμήματος, L. Sevón, D. A. O. Edward (εισηγητή), P. Jann και M. Wathelet, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Fennelly,
γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Olasagasti & C. Srl, εκπροσωπούμενη από τον Alessandro Ghibellini, δικηγόρο Γένοβας,

— η Igino Mazzola SpA, εκπροσωπούμενη από τον Gianfranco Barabino, δικηγόρο Γένοβας,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον καθηγητή Umberto Leanza, προϊστάμενο της υπηρεσίας διπλωματικών διαφορών του Υπουργείου Εξωτερικών, επικουρούμενο από τον Ivo M. Braguglia, avvocato dello Stato,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Antonio Aresu, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Ιταλικής Κυβερνήσεως και της Επιτροπής, κατά τη συνεδρίαση της 11ης Ιουλίου 1996,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 26ης Σεπτεμβρίου 1996,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διατάξεις της 26ης Ιανουαρίου, της 16ης, της 17ης και της 23ης Φεβρουαρίου, της 9ης και της 30ής Μαρτίου 1995, που περιήλθαν στο Δικαστήριο μεταξύ της 23ης Φεβρουαρίου και της 12ης Μαΐου 1995, το Tribunale di Genova υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 3416/91 της Επιτροπής, της 25ης Νοεμβρίου 1991, σχετικά με ορισμένους εναπομένοντες δασμούς που εφαρμόζονται για το 1991 στα πλαίσια των διαδοχικών μειώσεων σύμφωνα με την Πράξη Προσχώρησης της Ισπανίας και της Πορτογαλίας (ΕΕ L 324, σ. 11), και του άρθρου 5 του κανονισμού (ΕΟΚ)1697/79 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 1979, περί της εκ των υστέρων εισπράξεως εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών που δεν κατέστησαν απαιτητοί από τον φορολογούμενο, για εμπορεύματα που διασαφήθηκαν σε τελωνειακό καθεστώς συνεπαγόμενο την υποχρέωση καταβολής τέτοιων δασμών (ΕΕ ειδ. έκδ. 02/007, σ. 254).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφορών μεταξύ των ιταλικών εταιριών Olasagasti & C. Srl (C-47/95), Comarcon SNC (C-48/95), Ghezzi Alimentari Srl (C-49/95), Fredo Srl (C-50/95), Cateringros Srl (C-60/95), Intercod Srl (C-81/95), Nuova Castelli SpA (C-92/95) και Igino Mazzola SpA (C-148/95) και των ιταλικών αρχών σχετικά με την εκ των υστέρων είσπραξη δασμών επί των εισαγωγών κονσερβών τόνου με ελαιόλαδο από την Ισπανία μεταξύ της 30ής Νοεμβρίου 1991 και της 31ης Δεκεμβρίου 1992.

3 Το άρθρο 75, σημείο 1, της Πράξεως για τους όρους προσχώρησης του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και για τις προσαρμογές των συνθηκών (ΕΕ 1985, L 302, σ. 23, στο εξής: Πράξη Προσχωρήσεως) προβλέπει την προοδευτική κατάργηση των δασμών επί των εισαγωγών μεταξύ της Κοινότητας των Δέκα και της Ισπανίας. Η κατάργηση αυτή πρόκειται να πραγματοποιηθεί σε οκτώ φάσεις, όσον αφορά το σύνολο των προϊόντων, και σε διαφορετικό αριθμό φάσεων, όσον αφορά ορισμένα συγκεκριμένα προϊόντα προβλεπόμενα υπό τα στοιχεία α', β', γ' και δ' της ίδιας διατάξεως.

4 Το άρθρο 75, σημείο 4, επιτρέπει, όσον αφορά τα προϊόντα που υπάγονται στην κοινή οργάνωση αγορών, να αποφασιστεί, βάσει συγκεκριμένης διαδικασίας, ότι το Βασίλειο της Ισπανίας ή η Κοινότητα των Δέκα θα προβούν στην κατάργηση ή την ολική ή μερική αναστολή, ανάλογα με την περίπτωση, των δασμών για τα μνημονευόμενα στη διάταξη αυτή προϊόντα.

5 Το άρθρο 75 αποτελεί μέρος του τρίτου κεφαλαίου περί γεωργίας. Το άρθρο 67, παράγραφος 1, του ίδιου κεφαλαίου ορίζει:

«Το παρόν κεφάλαιο αφορά τα γεωργικά προϊόντα εκτός από τα προϊόντα που υπάγονται στον κανονισμό (ΕΟΚ) 3796/81 για την κοινή οργάνωση των αγορών στον τομέα των προϊόντων της αλιείας.»

6 Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 75, σημείο 4, της Πράξεως Προσχωρήσεως, ο κανονισμός 3416/91 στο άρθρο του 1 προβλέπει:

«1. Αναστέλλονται πλήρως μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1991 οι εναπομένοντες δασμοί οι εφαρμοζόμενοι για τα προϊόντα που εισάγονται στην Κοινότητα των Δέκα, σύμφωνα με τα άρθρα 75, σημείο 1, και 243, σημείο 1, της Πράξεως Προσχωρήσεως, για τα γεωργικά προϊόντα που εμφαίνονται στο παράρτημα του κανονισμού (ΕΟΚ) 3835/90.

Εξαιρούνται της αναστολής που αναφέρεται στο προηγούμενο εδάφιο τα προϊόντα του κεφαλαίου 15 της Συνδυασμένης Ονοματολογίας που αναφέρονται στο άρθρο 94, παράγραφος 1, της Πράξεως Προσχωρήσεως.

2. Σε περίπτωση κατά την οποία ανασταλούν εκ νέου οι δασμοί του Κοινού Δασμολογίου για τα προϊόντα τα καταγόμενα από τη Βολιβία, την Κολομβία, τον Ισημερινό και το Περού και τα οποία εμφαίνονται στο παράρτημα του κανονισμού (ΕΟΚ) 3835/90, οι διατάξεις της παραγράφου 1 εφαρμόζονται κατ' αναλογία καθόλη τη διάρκεια της αναστολής.»

7 Σύμφωνα με την τρίτη αιτιολογική του σκέψη, σκοπός του κανονισμού 3416/91 είναι να αποφευχθεί όπως τα εισαγόμενα από την Ισπανία και την Πορτογαλία γεωργικά προϊόντα τυγχάνουν λιγότερο ευνοϊκής μεταχειρίσεως απ' ό,τι τα ίδια προϊόντα περί των οποίων γίνεται μνεία στον κανονισμό (ΕΟΚ) 3835/90 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1990, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΟΚ) 3831/90, (ΕΟΚ) 3832/90 και (ΕΟΚ) 3833/90, όσον αφορά το καθεστώς των γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων που επιβάλλεται σε ορισμένα προϊόντα καταγόμενα από τη Βολιβία, τον Ισημερινό, την Κολομβία και το Περού (ΕΕ L 370, σ. 126). Δυνάμει του άρθρου 3 του κανονισμού αυτού, οι δασμοί του Κοινού Δασμολογίου αναστέλλονται πλήρως όσον αφορά τα προϊόντα καταγωγής των εν λόγω τεσσάρων χωρών που απαριθμούνται στο παράρτημά του. Μεταξύ των προϊόντων αυτών περιλαμβάνονται τα παρασκευάσματα και κονσέρβες ψαριών (κλάση 16.04 της Συνδυασμένης Ονοματολογίας).

8 Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 3587/91 του Συμβουλίου, της 3ης Δεκεμβρίου 1991 (ΕΕ L 341, σ. 1), παρέτεινε μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1992 το θεσπισμένο με τον κανονισμό 3835/90 προτιμησιακό καθεστώς.

9 Μεταξύ της 30ής Νοεμβρίου 1991 και της 31ης Δεκεμβρίου 1992, οι προσφεύγουσες στις κύριες δίκες εισήγαγαν κονσέρβες τόνου με ελαιόλαδο από την Ισπανία με προορισμό την Ιταλία. Σε μια πρώτη φάση, για τις εισαγωγές αυτές δεν εισπράχθηκαν δασμοί, δεδομένου ότι οι ιταλικές αρχές έκριναν ότι τα εμπορεύματα αυτά υπάγονταν στο θεσπισμένο με τον κανονισμό 3416/91 καθεστώς αναστολής. Πράγματι, η απόλυτη ισχύς αυτού του καθεστώτος αναστολής επιβεβαιώθηκε με τις εγκυκλίους υπ' αριθ. 6507/UCTD της 29ης Νοεμβρίου 1991 και υπ' αριθ. 1914/UCTD της 22ας Φεβρουαρίου 1992. Ωστόσο, κατόπιν γνωμοδοτήσεως διαβιβασθείσας από τις υπηρεσίες της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (έγγραφο της 14ης Οκτωβρίου 1992 όσον αφορά όλα τα αντίστοιχα Ολοκληρωμένα Δασμολόγια των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων εντός των κρατών μελών), οι ιταλικές αρχές εξέδωσαν την εγκύκλιο υπ' αριθ. 1632/III της 27ης Οκτωβρίου 1992, με την οποία οριζόταν ότι το καθεστώς αυτό ίσχυε για όλα τα γεωργικά προϊόντα εκτός των προϊόντων ιχθύων.

10 Με τη γνωμοδότηση αυτή, η Επιτροπή, αφενός, διαπίστωσε ότι ορισμένα κράτη μέλη διατηρούσαν αμφιβολίες σχετικά με τους δασμούς που ισχύουν επί των προϊόντων αλιείας και, αφετέρου, επιβεβαίωσε το γεγονός ότι η προβλεπόμενη στο άρθρο 1 του κανονισμού 3416/91 αναστολή δασμών καλύπτει μόνον τα γεωργικά προϊόντα που αποστέλλονται από την Πορτογαλία και την Ισπανία στην Κοινότητα και υπάγονται, αντιστοίχως, στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων της Πράξεως Προσχωρήσεως 243, σημείο 1, όσον αφορά την Πορτογαλία, και 75, σημείο 1, όσον αφορά την Ισπανία.

11 Στη συνέχεια, το 1993, οι τελωνειακές αρχές της Ventimiglia και της Γένοβας έκριναν ότι η απαλλαγή που προέβλεπε ο κανονισμός 3416/91 δεν ίσχυε για τα προϊόντα αλιείας που υπάγονταν στην κλάση 16.04 της Συνδυασμένης Ονοματολογίας, και τούτο για τον λόγο ότι το άρθρο 1 του εν λόγω κανονισμού ρητώς αναφερόταν στο άρθρο 75 της Πράξεως Προσχωρήσεως και όχι στο άρθρο 173, στο οποίο εμπίπτουν τα εν λόγω προϊόντα. Κατά συνέπεια, οι εν λόγω αρχές αξίωσαν, με χωριστές πράξεις, την καταβολή από τις προσφεύγουσες στις κύριες δίκες των εισέτι οφειλομένων δασμών αυξημένων με τόκους υπερημερίας.

12 Κατόπιν τούτου, οι προσφεύγουσες στις κύριες δίκες άσκησαν, ενώπιον του Tribunale di Genova, χωριστές προσφυγές κατά των σχετικών πράξεων πληρωμής των οικείων αρχών, ισχυριζόμενες ότι, σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία, τα γεωργικά προϊόντα περιλαμβάνουν και τα προϊόντα αλιείας καθώς και τα προϊόντα πρώτης μεταποιήσεως που είναι σχετικά με τα προϊόντα αυτά, όπως τα παρασκευάσματα και κονσέρβες ιχθύων που περιλαμβάνονται στο παράρτημα του κανονισμού 3835/90. Προσέθεσαν ότι πληρούνταν οι προϋποθέσεις του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79.

13 Ο κανονισμός 1697/79, ο οποίος ίσχυσε μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1993, ημερομηνία κατά την οποία αντικαταστάθηκε από τον κοινοτικό τελωνειακό κώδικα, που θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2913/92 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 1992 (ΕΕ L 302, σ. 1), προέβλεπε ότι, όταν οι τελωνειακές αρχές των κρατών μελών διαπιστώνουν ότι οι νομίμως οφειλόμενοι δασμοί δεν έχουν απαιτηθεί από τον υποκείμενο στον φόρο, προβαίνουν στα δέοντα για την είσπραξη εντός προθεσμίας τριών ετών.

14 Ωστόσο, το άρθρο 5 του εν λόγω κανονισμού προβλέπει:

«1. Καμία ενέργεια εισπράξεως δεν δύναται να αναλαμβάνεται από τις αρμόδιες αρχές όταν το ποσό των εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών, που "εκ των υστέρων" διαπιστώθηκε ότι είναι κατώτερο του νομίμως οφειλομένου, υπολογίσθηκε:

— είτε βάσει πληροφοριών που δόθηκαν από αυτές τις ίδιες τις αρμόδιες αρχές και οι οποίες δεσμεύουν αυτές,

— είτε βάσει διατάξεων γενικού χαρακτήρος που μεταγενεστέρως ακυρώθηκαν με δικαστική απόφαση.

2. Οι αρμόδιες αρχές δύνανται να μην προβαίνουν σε ενέργειες εισπράξεως "εκ των υστέρων" ποσού εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών που δεν καταβλήθηκε συνεπεία λάθους αυτών των ιδίων των αρμοδίων αρχών που λογικά δεν ηδύνατο να αποκαλυφθεί από τον φορολογούμενο ο οποίος, από μέρους του, ενήργησε καλοπίστως και τήρησε όλες τις διατάξεις που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία, όσον αφορά την κατάθεση της τελωνειακής διασαφήσεως.

Οι περιπτώσεις κατά τις οποίες είναι δυνατό να γίνει εφαρμογή του πρώτου εδαφίου προσδιορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις εφαρμογής που θεσπίζονται κατά τη διαδικασία του άρθρου 10.»

15 Υπό τις συνθήκες αυτές, το εθνικό δικαστήριο ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε, αναφορικά με τις διάφορες εκκρεμείς ενώπιόν του διαφορές, τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Εφαρμόζεται η αναστολή των εναπομενόντων δασμών που προβλέπεται από το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 3416/91, της 25ης Νοεμβρίου 1991, όσον αφορά τις εισαγωγές προελεύσεως Ισπανίας υπέρ των γεωργικών προϊόντων που απαριθμούνται στο παράρτημα του κανονισμού (ΕΟΚ) 3835/90 και επί των εισαγωγών τόνου με ελαιόλαδο προελεύσεως της χώρας αυτής;

2) Μπορούν οι αρμόδιες αρχές, με βάση το άρθρο 5, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1697/79, της 24ης Ιουλίου 1979, όπως συμπληρώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1715/90, της 20ής Ιουνίου 1990, και με το άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2164/91, της 23ης Ιουλίου 1991, για τον καθορισμό των εκτελεστικών διατάξεων, να κινήσουν διαδικασία εισπράξεως δασμών οι οποίοι ναι μεν δεν είχαν εισπραχθεί κατά τον χρόνο εισαγωγής για τον λόγο ότι είχαν θεωρηθεί ως ολοσχερώς ανασταλέντες εξαιτίας εσφαλμένης ερμηνείας της ισχύουσας κοινοτικής νομοθεσίας, πλην όμως, όπως αποδείχθηκε εκ των υστέρων, οφείλονταν βάσει άλλης ερμηνείας της ιδίας κοινοτικής νομοθεσίας, την οποία έδωσε η Επιτροπή κατόπιν γνωμοδοτήσεως της Νομικής της Υπηρεσίας, και τούτο τη στιγμή που ο υποκείμενος στον φόρο έχει τηρήσει όλες τις διατάξεις που προβλέ-

πονταν από την ισχύουσα νομοθεσία όσον αφορά τη διασάφηση και δεν προκύπτει ότι γνώριζε ότι η αρχικώς δοθείσα από τις ιταλικές αρχές ερμηνεία της κοινοτικής νομοθεσίας ήταν εσφαλμένη;»

16 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 16ης Ιουνίου 1995, αποφασίστηκε η συνεκδίκαση των υποθέσεων C-47/95, C-48/95, C-49/95, C-50/95, C-60/95, C-81/95, C-92/95 και C-148/95 προς διευκόλυνση της έγγραφης και προφορικής διαδικασίας καθώς και για την έκδοση αποφάσεως.

Επί του πρώτου ερωτήματος

17 Σύμφωνα με το άρθρο 38 της Συνθήκης ΕΚ, στα γεωργικά προϊόντα περιλαμβάνονται και τα προϊόντα αλιείας.

18 Μολονότι χρησιμοποιεί τη φράση «γεωργικά προϊόντα» υπό την ιδία με τη Συνθήκη έννοια, η Πράξη Προσχωρήσεως θεσπίζει, στο κεφάλαιο 3 του τετάρτου μέρους της, ένα πρώτο καθεστώς για τα γεωργικά προϊόντα, πλην αυτών της αλιείας, και στο κεφάλαιο 4 ένα δεύτερο καθεστώς για τα γεωργικά προϊόντα που προέρχονται από την αλιεία.

19 Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η εναπομένοντες δασμοί που ανεστάλησαν με το άρθρο 1, παράγραφος 1 του κανονισμού 3416/91 είναι αυτοί περί των οποίων γίνεται μνεία στο άρθρο 75, σημείο 1, της Πράξεως Προσχωρήσεως, άρθρο το οποίο περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο 3 του τετάρτου μέρους της εν λόγω πράξεως και αφορά αποκλειστικώς, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 67, παράγραφος 1, τα γεωργικά προϊόντα, εκτός των προϊόντων αλιείας που υπόκεινται στην κοινή οργάνωση αγοράς που έχει θεσπιστεί με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3796/81 του Συμβουλίου, της 29ης Δεκεμβρίου 1981, για την κοινή οργάνωση των αγορών στον τομέα των προϊόντων της αλιείας (ΕΕ L 379, σ. 1).

20 Πρέπει να υπομνησθεί ότι οι κανόνες με τους οποίους αναστέλλονται οι δασμοί πρέπει να ερμηνεύονται στενώς, σύμφωνα με το γράμμα τους, ώστε να μην είναι δυνατή η εφαρμογή τους, αντίθετα προς το γράμμα τους, επί προϊόντων που δεν μνημονεύουν (βλ., υπ' αυτή την έννοια, την απόφαση της 18ης Μαρτίου 1986, 58/85, Ethicon (Συλλογή 1986, σ. 1131, σκέψη 13).

21 Καίτοι είναι αληθές, αφενός, ότι, σύμφωνα με την τρίτη αιτιολογική του σκέψη, ο κανονισμός 3416/91 είχε ως σκοπό να αποφευχθεί όπως τα εισαγόμενα από την Ισπανία και την Πορτογαλία γεωργικά προϊόντα τυγχάνουν μεταχειρίσεως λιγότερο ευνοϊκής απ' ό,τι τα ίδια προϊόντα που εισάγονται από τα τέσσερα τρίτα κράτη που αναφέρονται στον κανονισμό 3835/90 και υπόκεινται στο προτιμησιακό καθεστώς και, αφετέρου, ότι οι κονσέρβες τόνου με ελαιόλαδο αποτελούν μέρος των γεωργικών προϊόντων που απαριθμούνται στο παράρτημα του εν λόγω κανονισμού, εξίσου αληθές είναι ότι στο κείμενο του άρθρου 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 3416/91 ουδεμία γίνεται μνεία του άρθρου 173 της Πράξεως Προσχωρήσεως το οποίο προβλέπει την προοδευτική κατάργηση των δασμών όσον αφορά τα προϊόντα αλιείας.

22 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το ίδιο καθεστώς έχει προβλεφθεί και για την Πορτογαλία. Πράγματι, το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 3416/91 μνημονεύει το άρθρο 243, σημείο 1, της Πράξεως Προσχωρήσεως, διάταξη η οποία είναι όμοια προς το άρθρο 75, σημείο 1, και αφορά τα γεωργικά προϊόντα εκτός των προϊόντων της αλιείας, όχι όμως και το άρθρο 360 το οποίο αφορά τα προϊόντα αλιείας.

23 Πρέπει να προστεθεί ότι η αναστολή των δασμών, που προβλέπεται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 3416/91, αποφασίστηκε από την Επιτροπή βάσει του άρθρου 75, σημείο 4, της Πράξεως Προσχωρήσεως, το οποίο, όπως και το άρθρο 243, σημείο 4, αναφορικά με την Πορτογαλία, την εξουσιοδοτεί να προβεί στην αναστολή δασμών για τα μνημονευόμενα στο άρθρο αυτό προϊόντα. Αντιθέτως, καμία διάταξη της Πράξεως Προσχωρήσεως δεν εξουσιοδοτεί την Επιτροπή να προβεί σε τέτοια αναστολή για τα προϊόντα της αλιείας.

24 Όπως ο γενικός εισαγγελέας έχει επισημάνει στο σημείο 18 των προτάσεών του, για την αναστολή των δασμών επί των προϊόντων αλιείας απαιτείται πράξη του Συμβουλίου. Επομένως, η Επιτροπή δεν ήταν αρμόδια να αποφασίσει τέτοια αναστολή στον τομέα των προϊόντων της αλιείας.

25 Επομένως, η αναστολή των εναπομενόντων δασμών που εφαρμόζεται επί των εισαγωγών από την Ισπανία στην Κοινότητα των Δέκα κατ' εφαρμογή του άρθρου 75, σημείο 1, της Πράξεως Προσχωρήσεως, που προβλέπεται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 3416/91 για τα γεωργικά προϊόντα που απαριθμούνται στο παράρτημα του κανονισμού 3835/90, δεν ισχύει για τις εισαγωγές κονσερβών τόνου με ελαιόλαδο προελεύσεως Ισπανίας.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

26 Με το δεύτερο ερώτημά του, το εθνικό δικαστήριο ζητεί να μάθει αν το άρθρο 5 του κανονισμού 1697/79 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι αρμόδιες τελωνειακές αρχές μπορούν να κινήσουν διαδικασία εισπράξεως δασμών που δεν εισπράχθηκαν κατά τον χρόνο της εισαγωγής λόγω εσφαλμένης ερμηνείας, από τις αρχές αυτές, των ισχυουσών κοινοτικών διατάξεων, και τούτο καθ' ην στιγμήν ο υποκείμενος στον φόρο έχει συμμορφωθεί προς όλες τις κοινοτικές υποχρεώσεις του κατά την τελωνειακή διασάφησή του και δεν προκύπτει ότι γνώριζε ότι ήταν εσφαλμένη η δοθείσα ερμηνεία.

27 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 5 του κανονισμού 1697/79 προβλέπει δύο διαφορετικά καθεστώτα.

28 Το πρώτο καθεστώς, που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, αφορά καταστάσεις όπου το ποσό των δασμών που εκ των υστέρων βεβαιώθηκε ότι ήταν κατώτερο του νομίμως οφειλομένου υπολογίστηκε βάσει διατάξεων γενικού χαρακτήρα που μεταγενεστέρως ακυρώθηκαν με δικαστική απόφαση (δεύτερη παύλα) ή βάσει πληροφοριών που δόθηκαν από τις ίδιες τις αρμόδιες αρχές και οι οποίες τις δεσμεύουν (πρώτη παύλα).

29 Κατά πάγια νομολογία, οι πληροφορίες αυτές δεν μπορεί παρά να είναι πράξεις σχετικές με τη δασμολογική κατάταξη εμπορευμάτων απευθυνόμενες ευθέως, από τις αρμόδιες αρχές, σε συγκεκριμένο επιχειρηματία με την ευκαιρία συγκεκριμένης περιπτώσεως (βλ., υπ' αυτή την έννοια, την απόφαση της 28ης Ιουνίου 1990, C-80/89, Behn Verpackungsbedarf, Συλλογή 1990, σ. I-2659, σκέψη 22).

30 Επί πλέον, όπως το Δικαστήριο έχει επισημάνει με την απόφασή του της 8ης Απριλίου 1992, C-371/90, Beirafrio (Συλλογή 1992, σ. I-2715, σκέψη 15), η κατηγορία των πράξεων των κοινοτικών αρχών που εμπίπτουν στη διάταξη αυτή έχει οριστεί κατά τρόπο εξαντλητικό με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1715/90 του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 1990, περί των πληροφοριών οι οποίες παρέχονται από τις τελωνειακές αρχές των κρατών μελών σχετικά με την κατάταξη των εμπορευμάτων στην τελωνειακή ονοματολογία (ΕΕ L 160, σ. 1).

31 Επομένως, δεδομένου ότι ουδεμία μνεία περί της κατατάξεως των επιδίκων στις κύριες δίκες εμπορευμάτων γίνεται στις εγκυκλίους 6507/UCTD και 1914/UCTD και δεδομένου ότι οι εν λόγω εγκύκλιοι δεν αποτελούν πράξεις δασμολογικής κατατάξεως εμπορευμάτων απευθυνόμενες ευθέως από τις αρμόδιες υπηρεσίες σε συγκεκριμένο επιχειρηματία επ' ευκαιρία συγκεκριμένης περιπτώσεως, το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 1697/79 δεν τυγχάνει εφαρμογής σε μια κατάσταση όπως η προκείμενη.

32 Όσον αφορά το προβλεπόμενο στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του ίδιου κανονισμού δεύτερο καθεστώς, τούτο εξαρτά το δικαίωμα που έχει ο οφειλέτης να αρνηθεί να καταβάλει εκ των υστέρων στις αρμόδιες αρχές δασμούς υπό τρεις προϋποθέσεις. Η διάταξη αυτή έχει αποτελέσει το αντικείμενο πάγιας νομολογίας (βλ. την όλως προσφάτως εκδοθείσα απόφαση της 14ης Μαΐου 1996, C-153/94 και C-204/94, Faroe Seafood κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-2465).

33 Πρώτον, οι ίδιες οι αρμόδιες αρχές πρέπει να έχουν διαπράξει λάθος. Όσον αφορά τις υποθέσεις των κυρίων δικών, ανεξαρτήτως του ζητήματος της δεσμευτικής ισχύος των εγκυκλίων 6507/UCTD και 1914/UCTD, το αιτούν δικαστήριο μπορεί να λάβει υπόψη το γεγονός ότι, σε μια πρώτη φάση, οι αρμόδιες ιταλικές αρχές βεβαίωναν ότι δεν θα επιδίωκαν κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του κανονισμού να εισπράξουν τον δασμό για τις εισαγωγές εμπορευμάτων όπως οι κονσέρβες τόνου με ελαιόλαδο προελεύσεως Ισπανίας.

34 Δεύτερον, το λάθος των αρμοδίων αρχών πρέπει να είναι τέτοιας φύσεως ώστε να μη μπορούσε λογικώς να διαπιστωθεί από τον φορολογούμενο παρά την επαγγελματική του πείρα και την επιμέλεια που θα έπρεπε να είχε επιδείξει. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο μπορεί, κατ' αρχάς, να λάβει υπόψη το περίπλοκο των εφαρμοζομένων εν προκειμένω διατάξεων και, ιδίως, το γεγονός ότι η φράση «γεωργικά προϊόντα» που χρησιμοποιείται στο άρθρο 38 της Συνθήκης περιλαμβάνει και τα προϊόντα της αλιείας. Στη συνέχεια, το αιτούν δικαστήριο μπορεί να λάβει υπόψη τον σκοπό του κανονισμού 3416/91, δηλαδή την εφαρμογή επί των προϊόντων καταγωγής Ισπανίας του ιδίου καθεστώτος αναστολής με αυτό που προβλέπεται σε άλλον κανονισμό για ορισμένα προϊόντα — συμπεριλαμβανομένων των κονσερβών ιχθύων — καταγωγής Βολιβίας, Κολομβίας, Ισημερινού και Περού. Τέλος, μπορεί να λάβει υπόψη το γεγονός ότι ο κανονισμός 3416/91 ρητώς μνημονεύει τον κανονισμό που προβλέπει το σύστημα αναστολής για τα προϊόντα καταγωγής των τεσσάρων προμνημονευθεισών νοτιοαμερικανικών χωρών.

35 Τρίτον, το άρθρο 5 του κανονισμού 1697/79 απαιτεί ο φορολογούμενος να έχει ενεργήσει καλοπίστως και να έχει τηρήσει όλες τις προβλεπόμενες από την ισχύουσα νομοθεσία διατάξεις όσον αφορά την τελωνειακή του διασάφηση. Η εκτίμηση αυτή εμπίπτει επίσης στη δικαιοδοσία του αιτούντος δικαστηρίου.

36 Ενόψει των ανωτέρω, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να διαπιστώσει αν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79. Προκειμένου να καθοριστεί αν το λάθος στο οποίο υπέπεσαν οι αρχές μπορούσε λογικώς να διαπιστωθεί από τον οφειλέτη του φόρου, έχει σημασία να ληφθεί υπόψη, μεταξύ άλλων, η φύση αυτού του λάθους, η επαγγελματική

πείρα του οικείου επιχειρηματία και ο βαθμός επιμελείας που έχει επιδείξει. Στα ασκούντα επιρροή στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη περιλαμβάνεται και το περίπλοκο της νομοθεσίας, η φρασεολογία με την οποία έχει δηλωθεί ο σκοπός των σχετικών διατάξεων, η επανάληψη του εν λόγω λάθους σε άλλες πράξεις του οικείου κράτους μέλους και οι διαστάσεις απόψεων μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με την ερμηνεία που πρέπει να δοθεί στις ασκούσες επιρροή διατάξεις.

Επί των δικαστικών εξόδων

37 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ιταλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διατάξεις της 26ης Ιανουαρίου, της 16ης, της 17ης και της 23ης Φεβρουαρίου, της 9ης και της 30ής Μαρτίου 1995 το Tribunale di Genova, αποφαίνεται:

1) Η αναστολή των εναπομενόντων δασμών που εφαρμόζεται επί των εισαγωγών από την Ισπανία στην Κοινότητα των Δέκα κατ' εφαρμογήν του άρθρου 75, σημείο 1, της Πράξεως Προσχωρήσεως, που προβλέπεται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 3416/91 της Επιτροπής, της 25ης Νοεμβρίου 1991, σχετικά με ορισμένους παραμένοντες δασμούς που εφαρμόζονται για το 1991 στα πλαίσια των διαδοχικών μειώσεων σύμφωνα με την Πράξη Προσχώρησης της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, για τα γεωργικά προϊόντα που απαριθμούνται στο παράρτημα του κανονισμού

(ΕΟΚ) 3835/90 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1990, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΟΚ) 3831/90, (ΕΟΚ) 3832/90 και (ΕΟΚ) 3833/90 όσον αφορά το καθεστώς των γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων που επιβάλλονται σε ορισμένα προϊόντα καταγόμενα από την Βολιβία, τον Ισημερινό, την Κολομβία και το Περού, δεν ισχύει για τις εισαγωγές κονσερβών τόνου με ελαιόλαδο προελεύσεως Ισπανίας.

2) Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να διαπιστώσει αν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1697/79 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 1979, περί της εκ των υστέρων εισπράξεως εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών που δεν κατέστησαν απαιτητοί από τον φορολογούμενο, για εμπορεύματα που διασαφήθηκαν σε τελωνειακό καθεστώς συνεπαγόμενο την υποχρέωση καταβολής τέτοιων δασμών. Προκειμένου να καθοριστεί αν το λάθος στο οποίο υπέπεσαν οι αρχές μπορούσε λογικώς να διαπιστωθεί από τον οφειλέτη του φόρου, έχει σημασία να ληφθεί υπόψη, μεταξύ άλλων, η φύση αυτού του λάθους, η επαγγελματική πείρα του οικείου επιχειρηματία και ο βαθμός επιμελείας που έχει επιδείξει. Στα ασκούντα επιρροή στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη περιλαμβάνεται και το περίπλοκο της νομοθεσίας, η φρασεολογία με την οποία έχει δηλωθεί ο σκοπός των σχετικών διατάξεων, η επανάληψη του εν λόγω λάθους σε άλλες πράξεις του οικείου κράτους μέλους και οι διαστάσεις απόψεων μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με την ερμηνεία που πρέπει να δοθεί στις ασκούσες επιρροή διατάξεις.

Moitinho de Almeida Sevón Edward

Jann Wathelet

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 12 Δεκεμβρίου 1996.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

J. C. Moitinho de Almeida